175536
I

POZNAJ NASZE MIASTO

PRZEWODNIK PO LWOWIE

OPRACOWANY PRZEZ
SEKCJĘ REGJONALISTYCZNO-
KRAJOZNAWCZĄ OGNISKA
ZWIĄZKU NAUCZYCIELSTWA
POLSKIEGO WE LWOWIE

LWÓW 1933
ZWIĄZEK
NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO

POZNAJ NASZE MIASTO

PRZEWODNIK PO LWOWIE

opracowany przez

Sekcję Regjonalistyczno-Krajoznawczą
Ogniska Zw. Naucz. Pol. we Lwowie

LWÓW 1933
ZWIĄZEK NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO WE LWOWIE
TŁOCZONO W DRUKARNI URZĘDNICZEJ LWÓW, ZIELONA 7

K1.c 8

175536

I

TREŚĆ:

Wstęp
I. Informacje dla przyjezdnych
Co jest godnem widzenia we Lwowie
Którędy jechać
Gdzie zamieszkać
Gdzie jadać
II. Lwów, położenie, historja i zabytki (Z. Z.)
III. Sprawozdanie z akcji „Poznaj Nasze Miasto", organizowanej przez Związek Naucz. Pol. we Lwowie (F. S.)
VI. Informacje o instytucjach
Ankieta
Regulamin dla biorących udział w zwiedzaniach.

Zakupiono do Biblioteki
Sąd. Związkowego 6
14. 5. 63 r.
K 25

Biblioteka

Składając do rąk czytelników przewodnik po Lwowie, dziękujemy za życzliwe poparcie naszej akcji dotychczasowej.

Mieszkańców naszego miasta zachęcamy do bliższego jego poznania.

Rozumny obywatel winien poznawać środowisko, w którem obraca się stale. Wychodząc z tego założenia, zorganizowaliśmy systematyczne zwiedzanie jego zabytków i pamiątek. Dla akcji naszej zyskaliśmy żywe poparcie mieszkańców Lwowa ze wszystkich sfer.

Ciekawe położenie miasta, jego dzieje i rola kulturalna „pomnożyciela polskości na wschodzie“ w istocie zasługują na to, by Lwów poznać dokładniej, a tem samem głębiej ukochać.

Niech karty tego przewodnika przyczynią się do dalszej realizacji dobrze znanego już hasła:

„POZNAJ NASZE MIASTO“.

I.

Informacje dla przyjezdnych!

1. Co jest godnem widzenia we Lwowie.

W czasie pobytu we Lwowie należy zwiedzić: Bazylikę katedralną obrz. łac. na pl. Kapitulnym i znajdującą się obok Kaplicę Boimów. Następnie należy udać się na rynek, by oglądnąć ratusz i domy dawnych mieszczan, zwiedzić Muzeum historyczne m. Lwowa (Rynek 4) oraz Muzeum Narodowe, słynne zbiorami po Sobieskim. Przy ul. Ruskiej godna jest uwagi cerkiew Wołoska. Stąd blisko do kościoła Dominikanów i na starą ulicę Ormiańską, gdzie zwiedzić należy Katedrę ormiańską. Następnie w miarę czasu zwiedzić można Muzeum Dzieduszyckich lub Muzeum Przemysłowe i Ossolineum. Po południu zalecona bardzo przechadzka na Wysoki Zamek, stąd tramwajem (4 z przesiadką na 3) na Cmentarz Łyczakowski i następnie na Panoramę i Dioramę na placu Targów (tramw. 3 z przesiadką na 2, lub 10). Powrót do miasta parkiem Kilińskiego.

Z zabytków po Sobieskim należy obejrzeć namiot i inne pamiątki z pod Wiednia w Muzeum Lubomirskich, tablice na Arsenale na Podwalu, na murach kościoła Karmelitów, kamień pamiątkowy na Wysokim Zamku, pomnik na Wałach Hetmańskich i szpital wojsk. na Łyczakowie.

2. Którędy jechać?

MIEJSKIE KOLEJE ELEKTRYCZNE.

Cyfry na początku odpowiadają cyfrom oznaczającym na wozach tramwajowych poszczególne linje, niżej wymienione.

1. Dworzec-Łyczaków-Dworzec

ulicami Aleją Focha, Gródecką, Leona Sapiehy, Ko-

pernika, Słowackiego, Sykstuską, Wałami Hetmańskiemi, Rynkiem, Podwalem, Łyczakowską i z powrot.

2. Dworzec-Park Kilińskiego-Dworzec

ulicami Aleją Focha, Gródecką, Kazimierzowską, Legjonów, pl. Marjackim, pl. Halickim, Batorego, **Zyblikiewicza,** św. Zofji do Parku Kilińskiego i z powrót.

3. Rogatka Janowska - Św. Piotra i Pawła-Rogatka Janowska

ulicami: Janowską, Kazimierzowską, Legjonów, (powrót ul. Hetmańską), placem Marjackim, Halickim i Bernardyńskim, ul. Piłsudskiego, **Zieloną,** Kochanowskiego, Św. Piotra do ul. Łyczakowskiej i z powrot.

4. Wysoki Zamek-29 Listopada-Wysoki Zamek

ulicami: Teatyńską, Kurkową, Czarnieckiego, Rynkiem, Wałami Hetmańskiemi, Sykstuską, Słowackiego, Kopernika, Leona Sapiehy, Potockiego, Szymonowiczów, 29 Listopada i z powrotem.

5. Dworzec-Gabrjelówka-Dworzec

ulicami: Aleją Focha, Gródecką, Kazimierzowską, Pl. Gołuchowskich, pl. Krakowskim, ul. Żółkiewską, Zamarstynowską, Balonową, Żółkiewską, Nowej Rzeźni Miejsk., Gabrjelówka i z powrotem.

8. Bogdanówka-Dworzec Łyczakowski-Bogdanówka

ulicami: Gródecką, Kazimierzowską, Legjonów (powrót przez ul. Hetmańską), pl. Marjackim, Bernardyńskim, ul. Czarnieckiego, Łyczakowską, Dworzec Łyczakowski i z powrotem.

9. Gabrjelówka-Park Kilińskiego-Gabrjelówka

ulicami: Nowej Rzeźni, Żółkiewską, Balonową, Sło-

neczną, Kazimierzowską, Legjonów (powrót przez ul. Hetmańską) i z powrotem.

10. Rogatka Zamarstynowska-Szkoła Przemysł.-Rogatka Zam.

ulicami: Zamarstynowską, Żółkiewską, pl. Krakowskim, ul. Legjonów, (powrót przez Hetmańską), pl. Marjackim, Bernardyńskim, ul. Piłsudskiego, **Zyblikiewicza,** św. Zofji, Dwernickiego, Szkoła Przemysłowa i z powrotem.

11. Dworzec-Szkoła Przemysłowa-Dworzec

ulicami: Aleją Focha, Gródecką, Sapiehy, Wiśniowieckich, Na Bajkach, Nabielaka, Lenartowicza, Pełczyńską, św. Zofji, do Szkoły Przemysł. i z powrot.

T. tylko podczas Targów Wschodnich. — **Dworzec Główny — Targi Wschodnie — Dworzec Główny**

1. Aleją Focha, Gródecką, Leona Sapiehy, Kopernika, Słowackiego, Sykstuską, Legjonów, pl. Marjackim, Halickim, ul. Batorego, Piłsudskiego, Zyblikiewicza, św. Zofji do pl. Targów Wschodn. i z powrot.

2. Aleją Focha, Gródecką, Kazimierzowską, Legjonów, pl. Marjackim, Halickim, ul. Batorego, Zyblikiewicza, św. Zofji do placu Targów Wschodnich i z powrotem.

Dojazd do lokalu Zw. N. P. 1, 2, 5, 8, (przystanek przy ul. Brajerowskiej)
„ „ miejsca kongresu 3, (10, 2)
„ „ kwatery w Korpusie Kadetów 11 z przesiadką na autobus linji C.

3. Gdzie zamieszkać?

	Dojazd tramwajami z dworca
1. ul. Jagiellońska 20. Związek Naucz. Polskiego. Dom noclegowy	1, 2, 5, 8.
2. ul. Kadecka. Korpus Kadetów marsz. J. Piłsudskiego. kwatery zbiorowe	11 i autobus linji C.
3. Plac Marjacki. Hotel George'a	1, 2, 8,
4. „ Bernardyński Hotel Krakowski	8,
5. „ „ Hotel Warszawski	8,

4. Gdzie jadać?

1. Bufet zimny i gorący w lokalach Kongr., Zielona 22.
2. Restauracja Hotelu Krakowskiego, pl. Bernardyński.
3. „ „ George'a „ Marjacki.
4. „Pomorzanka", ul. Akademicka.
5. Schweitzer, ul. Czarnieckiego,
6. M. Atlas (Terlecki) Rynek 45.

II.

Lwów

Położenie, historja, zabytki.

napisał Z. Z.

Informacje ogólne.

LWÓW (po rusku Lwiw, po niemiecku Lemberg, po francusku Léopol, po łacinie Leopolis) do roku 1772 stolica Województwa ruskiego, następnie b. Królestwa Galicji i Lodomerji, a od 1921 stolica Województwa lwowskiego.

Wzniesiony 311,8 m nad poziom morza (Wysoki Zamek 410 m), leży na 49°50′ szerokości północnej, 24°01′ długości wschodniej (Greenwich). Średnia temperatura 7,6 opady 687 mm.

Miasto zamieszkuje 330 tysięcy mieszkańców na obszarze 63 km². Ośrodkiem ruchu współczesnego Lwowa są: Rynek, ul. Legjonów, pl. Marjacki, ul. Halicka, pl. Halicki, ul. Akademicka, skąd rozchodzą się na wszystkie strony ulice.

Geograficzne położenie Lwowa.

Jeżeli rzucimy okiem z Wysokiego Zamku na okolice Lwowa, widzimy, że znajdujemy się na skrzyżowaniu czterech odrębnych krain geograficznych. Na północy i południowym wschodzie widzimy część Wołynia, dorzecze Bugu, czyli t. zw. Nadbuże, krainę o spokojnej, regularnej rytmice, z charakterystycznemi, szerokiemi, równoleżnikowemi dolinami, oddzielonemi grzędami, o stokach lessowych. Podłoże nieprzepuszczalne, marglowe, formacji kredowej i mały spadek wód sprawiają, że dna dolin są pod-

mokłe. Z Nadbużem od południowego zachodu graniczy Roztocze Lwowsko-Tomaszowskie, a od południowego wschodu grzbiet Gołogórsko-Krzemieniecki. Roztocze jest grzbietem równoległym do łuku Karpat, a na północy łączy się z wyżyną lubelską, we Lwowie zaś z wyżyną Podolską. Zbudowany z margli formacji kredowej, piaskowców i wapieni mioceńskich. Charakterystycznie opadają stoki Roztocza w okolicach Lwowa, łagodnie przechodzą w wyżynę podolską, stromo zaś opadają ku północnemu wschodowi ku Nadbużu. Podobnie opada stromo grzbiet Gołogórsko-Krzemieniecki ku Nadbużu.

Na południe od Wysokiego Zamku, widzimy szerokie kilkukilometrowe dno doliny Pełtwi, oddzielające górę od płaskowyżu podolskiego.

Przez południowo-zachodnie okolice Lwowa (koło Głównego Dworca i placu ks. Bilczewskiego) przebiega główny dział wód, a miasto nasze jest jedynem wielkiem miastem na świecie leżącem na pierwszorzędnym dziale wód, mniej więcej równo oddalonem o 600 km. od Morza Czarnego i Morza Bałtyckiego. Rozwój też swój zawdzięcza temu, że główne prastare szlaki komunikacyjne biegły działem wód, dzięki trudności przejścia przez pełne jarów Podole. Temi geograficznemi właściwościami, należy wytłumaczyć nadzwyczaj doniosłe polityczne i gospodarcze znaczenie miasta, jako najważniejszego punktu między morzem Czarnem a Bałtyckiem, między Europą północno-zachodnią i południowo-wschodnią.

Historja Lwowa

(szkic ogólny).

Pierwsza historyczna wzmianka o istnieniu Lwowa pochodzi z r. 1259, względnie 1255, przyczem

powstanie osady przypisuje się księciu halickiemu Danielowi, względnie synowi jego Lwu. Jakaś osada istniała tu zapewne wcześniej, a jedynie około r. 1250 zbudowano wśród lasów i bagien gród, w miejscu do tego bardzo odpowiedniem, jako schronisko i obronę przeciw coraz częściej na Ruś Czerwoną najeżdżającym Tatarom. Nie leżał ten gród na odludziu, żdala od dróg komunikacyjnych. skoro Tatarzy dość często w XIII w. odwiedzali te okolice i niszczyli pustosząc i unosząc stąd łupy. Książęcy gród, ośrodek życia politycznego, administracyjnego i gospodarczego, znajdował się na dawnej Książęcej górze w miejscu, gdzie dzisiaj na Wysokim Zamku znajdują się plantacje, domek ogrodnika, restauracja i sztuczna jaskinia.

Pod Zamkiem w kierunku dzisiejszej ulicy Żółkiewskiej, placu Teodora i Strzeleckiego rozwijało się podgrodzie będące pod władzą księcia ruskiego, w którem część ludności specjalizowała się zawodowo, trudniąc się rzemiosłem lub handlem. Pod wpływem zwiększania się komunikacji handlowej, wymieniającej dobra wschodu na dobra zachodu, liczniej zaczyna napływać przy końcu XIII w. i początku XIV w. ludność katolicka z Polski, Niemiec, oraz ormiańska, żydowska, turecka i inna ze wschodu. Z owych czasów pochodzą kościoły: św. Jana Chrzciciela, N. P. Marji Śnieżnej, kościół Dominikanów, cerkwie: św. Mikołaja, św. Onufrego, oraz Stary Rynek.

Po zajęciu Rusi wraz ze Lwowem przez Kazimierza Wielkiego i oswobodzeniu z pod jarzma tatarskiego zaczął się wszechstronny i właściwy rozwój miasta Lwowa.

W miejsce zburzonego dawnego grodu wybudowano nowy na Wysokim Zamku, na dzisiejszej polanie pod kopcem, wyniesionym rękami społeczeń-

stwa polskiego, dzięki inicjatywie Franciszka Smolki dla uczczenia 300-letniej rocznicy Unji Lubelskiej w r. 1869. Służył on jako punkt obserwacyjny i twierdza królewska. Po starym grodzie pozostała do dziś jedynie część murów z bramy wchodowej.

W r. 1356 Kazimierz Wielki uznał z istniejących gmin religijnych gminę rzymsko-katolicką, jako miejską jednostkę administracyjną, opierając urządzenie organizacji miejskiej na jednolitej podstawie prawa magdeburskiego, usuwając wszystkie dawne prawa ruskie (wyjęcie z pod prawa urzędników państwowych i ustanowienie wójta). Zezwolił jednak ludności innych wyznań zachować swe prawa i zwyczaje. Przywilej ten był podstawą rozwoju miasta, Późniejsi władcy darzyli licznemi przywilejami miasto, rozszerzając jego obszar i prawa (prawo składu). a dzięki pomocy królów i warunkom, mimo niekorzystnego położenia na granicy praństa, urósł Lwów stolica Rusi Czerwonej w XIV i XV w. do roli pierwszorzędnego ogniska handlu transytowego wymieniającego dobra Wschodu z Zachodem. Dzięki wielkiemu napływowi ludności liczył Lwów w początkach XV w. około 8.000 ludzi, przy końcu XV w. 10.000, w XVI w. 13.000, na początku XVII w. 17.000 do 18.000. — Po wojnach kozackich ilość mieszkańców zmiejszyła się prawie o połowę. Pod względem wyznaniowym w XV do XVII w. 7 do 10 % ludności stanowili szyzmatycy, 2 % ormianie, reszta rzym. kat W XVI w. gospodarcza rola Lwowa dzięki ujemnym warunkom politycznym (upadek Kaffy i Kilji nad morzem Czarnęm) oraz ogólno-europejskiej zmianie dróg wywołanej odkryciem Ameryki zmienia się Lwów z ośrodka handlu tranzytowego na ośrodek eksportujący na zachód (Sląsk, Niemcy) płody rolnicze (woły, ryby, wosk, skóra i t. p.) oraz na wschód wyroby prze-

mysłowe (czapki, kosy, noże i t. p.). W XV — XVII w. we Lwowie rozwijał się głównie przemysł skórzany, oraz tkacko-odzieżowy i metalowy, co zresztą nie dziwi, bo Lwów był wówczas ważną twierdzą i ośrodkiem, skąd wyruszało wojsko na wojnę. — Lwów był nie tylko miastem handlowem i przemysłowem, ale też ważną twierdzą. Rola jego wojenna okryła miasto wiekopomną sławą. Dość wspomnieć, że do końca XVII w. wytrzymał sześć ciężkich oblężeń (w 1498, 1509, 1648, 1655, 1672), widział 21 najazdów tatarskich, był świadkiem dwóch bitew stoczonych pod murami miasta. W wielu wypadkach służył za przykład, stąd też zdobył sobie zaszczytny przydomek „przedmurza Polski i chrześcijaństwa", a zarazem miasta Ojczyźnie „zawsze wiernego". W zasługi za swą dzielność został też nobilitowany. Wyniszczone licznemi wojnami, zwłaszcza po oblężeniu w 1704 r. przez Szwedów (Karol XII), chyliło się miasto coraz bardziej ku upadkowi. — Jednak duch patrjotyczny nie zamarł w sercach mieszkańców. W 1772 r. w chwili pierwszego rozbioru, uroczyście protestowało miasto przeciw aktowi gwałtu, w latach późniejszych stale było ogniskiem życia narodowego i ruchu niepodległościowego oddając swych najlepszych synów w latach 1794, 1809, 1831, 1848, 1863.

W okresie autonomji Lwów jako stolica kraju był największą placówką myśli i kultury polskiej dla wszystkich zaborów. W tym też czasie widoczny jest jego szybki wzrost (w 1840 r. na obszarze 32 km² było 40.000, w 1900 r. 160.000, w 1910 r. 206.000), a po włączeniu szeregu gmin i po rozszerzeniu obszaru do 63 km² w 1931 r. miał 316.000.

Po wojnie światowej, w 1918 r. krwią i poświęceniem zapisał swe imię wykazując niezagasłą miłość

Ojczyzny i przywiązanie do Polski po nadludzkich wysiłkach w braterskiej walce, ocalając miasto i całą Małopolskę wschodnią od oderwania od Polski. Za tę ofiarność i walkę herb miasta zawsze wiernego zdobi krzyż „Virtuti Militari“.

Nie na tem kończy się bohaterstwo miasta. W 1920 r. w czasie najazdu bolszewickiego na zew Naczelnika Państwa Lwów daje Ojczyźnie 17 % ogółu ochotników, którzy licznemi ofiarami przyczynili się do ocalenia Państwa. Z tych najofiarniej swe ciało Ojczyźnie złożyły „Lwowskie Orlęta pod Zadwórzem“, — „polskiemi Termopilami”.

Obecnie Lwów jako miasto wojewódzkie straciło wiele na swym dawnym charakterze gospodarczym. Stał się głównie miastem urzędniczem (50 % ludności zajęta jest w urzędach, w zawodach wolnych i t. p.). Tylko 28·78 % ludności trudni się handlem, a 20·32 % przemysłem. Pod względem narodowościowym Lwów zamieszkuje 65 % ludności polskiej, 23·97 % żydowskiej i 10 % ruskiej.

1. Zabytki, Kościoły, Cerkwie, Synagogi.

Lwów na swym terenie posiadał około 45 kościołów oraz około 20 zakonów męskich i żeńskich. Ilość ta obrazuje ofiarność i zamożność społeczeństwa, a także świadczy o wyznaniu mieszkańców miasta.

Bazylika archikatedralna łacińska (Wniebowzięcia N. P. Marji) plac Kapitulny. Podwaliny położone za Kazimierza Wielkiego, budowana początkowo w stylu gotyckim (ślady w prezbiterjum) dzisiejsza jest przebudowana w stylu barokowym w 1765 r. Wieża 65 m. wysokości. We wnętrzu wiele nagrobków, rzeźb i fresków z XVI w. (St. Stroińskiego). Wśród

kaplic wyróżniają się: Kaplica Kampianów, pierwsza z lewej pochodząca z końca XVI w. w stylu renesansu, ozdobiona bogatemi rzeźbami alabastrowemi i marmurowemi wewnątrz i płaskorzeźbami zewnątrz, dzieło J. Pfistera i St. Horsta, trzecia z prawej strony Kaplica Świętokrzyska czyli Chrystusa Ukrzyżowanego z Krzyżem roboty prawdopodobnie Wita Stwosza.

Obok Katedry Kaplica Ogrojcowa (Boimów) zbudowana w 1609 — 1617 r. kosztem patrycjusza G. Boima w stylu niemieckiego renesansu z przepiękną fasadą ozdobioną bogatemi rzeźbami. Od strony ulicy Halickiej portrety założycieli.

Kościół św. Anny (u zbiegu ul. Gródeckiej i Janowskiej) założony w 1507 r. na pamiątkę pierwszego w historji miasta strejku czeladzi krawieckiej i walki ich z nocną strażą.

Kościół św. Antoniego (ul. Łyczakowska). Zbudowany w 1718 r. przez ks. Wiśniowieckiego, jako klasztorny OO. Franciszkanów w stylu barokowym

Kościół P. P. Benedyktynek (Wszystkich Świętych pl. Benedyktyński). zbudowany w l. 1596—1627 r. przez Pawła Rzymianina, odznacza się piękną wieżą renesansową, z oryginalną attyką. Obok klasztor; w klasztorze trójarkadowa loggja. Jedna z najpiękniejszych pamiątek lwowskiej architektury.

Kościół O. O. Bernardynów (św. Andrzeja na pl. Bernardyńskim) zbudowany w 1600—1630 r. przez Pawła Rzymianina i Ambrożego Przychylnego na miejscu dawnego kościoła zbudowanego w 1460 r. z drzewa, w stylu renesansowym, z ciosanego kamienia w trzech kondygnacjach z charakterystycznemi wolutami i figurami świętych. Obok znajduje się klasztor. Budynki te były obronne, resztki mu-

rów ze strzelnicami dochowały się do dzisiaj. Przed ołtarzem jest kolumna bł. Jana z Dukli (za głównym ołtarzem jest piękna kaplica grobowa tego błogosławionego) który w 1648, według legendy, ukazał się na niebie i ochraniał miasto od kul w czasie oblężenia Chmielnickiego.

Kościół O. O. Dominikanów (Bożego Ciała) na pl. Dominikańskim, obok klasztoru. Założony w XIV w., dzisiejsza budowa pochodzi z r. 1748, dzieło Jana de Witte, fundacji Józefa Potockiego. Najpiękniejszy zabytek stylu barokowego w Polsce, zbudowany w formie krzyża greckiego i przypomina nieco bazylikę św. Piotra w Rzymie. Największą ozdobą kościoła jest cudami słynący obraz Najświętszej Marji Panny, umieszczony w głównym ołtarzu, według podania malowany przez św. Łukasza Ewengielistę, dawna własność cesarzy rzymskich, przekazana książętom ruskim. Drugą bezcenną pamiątką kościoła, jest znajdująca się w kaplicy Potockich figura Najświętszej Panny, zwana Jackową (przyniesiona na Ruś przez św. Jacka). Ponadto są tu piękne nagrobki z XVI, XVII i XVIII w. (jeden dłuta Torwaldsena) oraz rzeźby barokowe. W klasztorze widoczne piękne gotyckie krużganki.

Kościół św. Elżbiety plac Bilczewskiego budowany do r. 1907 w stylu romańsko-gotyckim, według projektu prof. T. Talowskiego.

Kościół O. O .Franciszkanów (Niepokalanego Poczęcia) ul. Franciszkańska, zbud. w 1708 r., dawniej OO. Kapucynów, od 1785 r. Franciszkanów, po pożarze w 1830 r. odbudowany.

Kościół S. S. Franciszkanek (Serca Jezusowego) ul. Kurkowa. Zbud. w 1876—1888 r. w pseudo-romańskim stylu.

Kościółek św. Jana Chrzciciela (ul. św. Jana, za Rynkiem Starym), najstarszy we Lwowie, sięgający czasów pobytu św. Jacka Odrowąża, był w rękach Bazyljanów, Dominikanow, Ormian — Unitów. — Przebudowany wielokrotnie, ostatnio, w romańskim stylu w 1886 r. Wewnątrz ciekawy obraz starożytny św. Jana Chrzciciela.

Kościół O. O. Jezuitów (Piotra i Pawła) ul. Rutowskiego. Zbud. w 1610 r. w stylu barokowym, fasada opiera się na sześciu korynckich słupach, belkowanie w dwóch kondygnacjach. Miał najwyższą wieżę w mieście, ale w 1830 r. wyższe piętra zniesiono. Obok istniał klasztor, kolegjum i Akademja. Po zniesieniu było tu gubernium, a także sejm stanowy tam obradował.

Kościół i Klasztor O. O. Karmelitów (Narodzenia N. P. Marji) ul. Czarnieckiego na górze; zbudowan. w 1634 r. w stylu barokowym. Tworzył dawniej odrębną warownię poza murami miasta. Wsławił się obroną w 1704 r. przeciw Szwedom. Widoczne resztki murów od strony ul. Karmelickiej z herbem i napisem odnoszącym się do Jana III. W przedsionku krzyż z dwoma drewnianemi figurami Marji i św. Jana z XVII—XVIII w., w ołtarzu obraz Marji w bizantyjskim stylu z XVI w.

Kościół Karmelitanek bosych (ul. Potockiego). Zbud. w 1890 r., według planu J. Janowskiego w stylu pseudo-romańskim.

Kościół S. S. Miłosierdzia (św. Kazimierza) ul. Teatyńska; zbud. około 1660 r. w stylu barokowym dla Reformatów.

Kościół Klarysek (u wylotu ul. Łyczakowskiej) zbud. z początku XVIII w. w barokowym stylu. Na sklepieniu freski M. Stroińskiego, oraz na ścianie

obraz. St. Batowskiego, kopia Murilla N. P. Marji Niepokalanego Poczęcia z Madrytu.

Kościół św. Łazarza (ul. Kopernika). Zbudow. w 1620 r. według planu Ambrożego Przychylnego przy szpitalu takiej nazwy. Kościółek mały bez ozdób o ostrołukowych oknach i niskiej wieży, ołtarzu barokowym. Przy bramie wchodowej płaskorzeźby, oraz lwy ze starej ratuszowej wieży.

Kościół św. Marcina (ul. św. Marcina) założ. około 1630 r. kosztem Al. Zborowskiego, w stylu barokowym. Freski malarza ze szkoły Stroińskiego.

Kościół Marji Magdaleny (ul. Leona Sapiehy). Założony około 1600 r. jako klasztorny OO. Dominikanów. Barokowy, najciekawszy jest ołtarz wielki wyrzeźbiony z gipsu, ostatnio odrestaurowany.

Kościół N. P. Marji Śnieżnej (pl. Krakowski). Pochodzeniem sięga początków Lwowa XIV w. Początkowo wybudowany w stylu romańskim, liczne przebudowy zniekształciły budynek, obecnie styl pseudo-romański.

Kościół św. Mikołaja (ul. św. Mikołaja). Założony w 1694 r. przez Zakon Trynitarzy w stylu barokowym z piękną ozdobą wewnętrzną. Dom parafjalny pochodzi z XVIII w.

Kościół OO. Reformatów (r. 1900) ul. Janowska, styl renesansowo-barokowy.

Kościół PP. Sakramentek w stylu barokowym, zał. w 1718 r., ul. Sakramentek.

Kościół M. B. Gromnicznej (kościół Seminarjum łać.). w stylu barokowym, klasycznym, z ładnie podzieloną monumentalną fasadą, z toskańskim portalem w 1644 r. zbudowany przez Jakóba Sobieskiego dla P.P. Karmelitanek bosych. Architektura przypo-

mina kościół Vignoli ze Rzymu „Gesu“, lecz o wiele piękniej wygląda jako całość niż rzymski.

Kościółek św. Wojciecha (ulica św. Wojciecha) założony w 1606 w miejscu gdzie był cmentarz dla zmarłych na cholerę, w 1702 wybudowali go OO. Misjonarze w stylu barokowym, w XVIII w. zamieniono kościół, na skład w XIX w. znowu odnowiono i oddano duchownym.

Kościół św. Zofji (ul. św. Zofji 35). Założony w 1594 r. przez mieszczkę Zofję Hanlową, w stylu barokowym.

Oddano w ręce grecko-katolików budynki w których obecnie są cerkwie:

1) **Cerkiew św. Ducha** (Seminarjum gr. kat.) ul. Kopernika. Zbudowany w 1722—1729 r., jako kościół klasztorny dla PP. Dominikanek w stylu barokowym, jednonawowy z pół okrągłą absydą.

2) **Cerkiew Przeobrażenja** (Przemienienia) stojąca na miejscu dawnego kościoła, Zakonu Trynitarzy, św. Trójcy (1729) zamienionego w 1783 r. na bibljotekę Uniwersytecką. W r. 1848 w czasie bombardowania Lwowa spłonęła bibljoteka, w miejscu dawnego budynku w 1906 postawiono cerkiew w stylu renesansowym.

3) **Cerkiew św. Piotra i Pawła** (ul. Łyczakowska), zbud. w 1660 r., jako kapliczka barokowa, w 1750 przebudowali ją Paulini częstochowscy, jeddak w 1786 po kasacie klasztoru, cesarz Józef II podarował kościół greko-katolikom.

4) **Kościół św. Urszuli** (OO. Dominikanów) ul. Zielona, zał. w 1685 r. oddano ewangielikom.

Na Ossolineum zamieniono dawny kościół i klasztor żeński Karmelitanek Trzewiczkowych. Na woj-

skowy szpital Króla Jana III. na Łyczakowie, kościół św. Wawrzyńca (zb. w 1539 r.) i klasztor Bonifratów, na powszechny szpital zaś monumentalny budynek barokowy OO. Piarów (zbud. 1748 r.), ozdobiony toskańskiemi kolumnami.

Kościół św. Brygidy i klasztor (zał. 1614), zamieniono na więzienie (ul. Kazimierzowska), budynki Misjonarskie na Zamarstynowie (1744) na koszary, podobnie i Teatynów (zbud. 1733) „czerwony klasztor". Klasztor Klarysek na dzisiejszy urząd skarbowy na placu Cłowym.

Nie istnieją dziś już, dawny gotycki kościół św. Ducha, który stał na placu tej nazwy, zniesiony w 1792 r., św. Krzyża z klasztorem Franciszkanów z XV (w miejscu gdzie obecnie szkoła Mickiewicza i budynki skarbowe) zniesiony w 1784. Po kasacie odbywały się tu przedstawienia teatralne i kontrakty). Kościół Podwyższenia św. Krzyża (z XVI w.), który był na skrzyżowaniu ul. Halickiej i Sobieskiego, obronny klasztor Karmelitów Trzewiczkowych (1614) na ulicy Batorego (w miejscu gimnazjum III), kościół św. Marka (z XVII w.), tam gdzie jest dziś szkoła lasowa ul. Zyblikiewicza, Klasztor Kanoniczek de Saks między ulicą Sykstuską, Słowackiego i Kraszewskiego.

Kościół św. Stanisława z XIV w. zniesiony w 1789 (pozostałością ulica), kościół Znalezienia św. Krzyża (ul. Janowska 29) pozostałością ulica Świętokrzyska, Kaplica św. Katarzyny na Niskim Zamku.

Katedra ormiańska (Wniebowzięcia N. P. Marji) ul. Ormiańska. Budowa zaczęta w 1363 r. i kilkakrotnie rozbudowana. W najstarszej części wzorowana na kościele Armeńskim w Ani. Zespoliły się w niej wpływy wschodnie i zachodnie, bizantyjskie i romańskie i wczesno-gotyckie. Ostatnio ozdobiony

mozaikami Mehoffera i cennemi malowidłami J. Rosena. Dzwonnica z XVI w. Najdawniejsza budowla według planu krzyża greckiego, w XVII w. dobudowano nowe. Stare zabudowania, szereg starych płyt grobowych dopełniają ten wartościowy zabytek historyczny.

W 1925 r. odkryto w okiennej nyszy freski z XIV w. (postać Chrystusa, św. Jana Chrzciciela i innych w stylu bizantyjskim). Przy kościele arkady z XVI i XVII w. i cmentarz. Na katedrze kopuła na bębnie 12 bocznym.

Nie istnieją ormiański klasztor i kościół św. Anny, św. Jakóba i św. Krzyża.

Cerkiew archikatedralna gr.-kat. (św. Jura) plac św. Jura. Początki jej pochodzą z XIV w., w 1437 przebudował ją Doring, w latach zaś 1743—1764 nadano jej dzisiejszy wygląd barokowy. Jest to jeden z najpiękniejszych zabytków tego stylu w Polsce.

Cerkiew ma plan greckiego krzyża, nakryta jest kopułą po bokach ma banie. Wewnątrz ładne rzeźby (statua) i ikonostas z XVIII w. W jednym z ołtarzy znajduje się ikona M. Boski Trembowelskiej z r. 1753.

Cerkiew Wniebowzięcia (Uspenja Bohorodycy) zwana Wołoską (ul. Ruska). Pierwsze wiadomości z 1399 r. po pożarze w 1527 r. zaczął ją budować Piotr Lugano przy wydatnej pomocy finansowej wojewody mołdawskiego Aleksandra (na tę intencję wmurowano tablicę pamiątkową). Po drugim pożarze w 1571 r. zaczął w 1591 r. nową budowę Paweł Rzymianin, a ukończono w 1621 r. Jest to monumentalny pomnik odrodzenie we Lwowie.

Cztery pilastry dzielą ściany na trzy arkady, pod gzymsem dorycki fryz, na metopach na zmianę

są rozety i rzeźby z emblematami z liturgji i postaciami treści religijnej. Pod banią główną są herby Zygmunta III, cara Fedora Iwanowicza i Myrona Bernawskiego fundatorów cerkwi. Wewnątrz piękne obrazy i srebrny krzyż z 1638 r. W podwórzu jest

Kaplica Trech Światyteliw fundacji Korniakta zbudowana w 1590 r. z ciosanego kamienia, fasada podzielona trzema pilastrami na trzy pola po środku portal gęsto rzeźbiony, fryz z główek i festonów.

Piękna wieża wysokości 65 m. dopełnia kompleks zabudowań cerkiewnych. Budowana z ciosanego kamienia podzielona gzymsami na piętra.

Cerkiew św. Mikołaja (ul. Żółkiewska). Pierwotnie była zdaje się cerkwią książęcą. Dzisiejsza budowa jest wynikiem licznych rekonstrukcyj i zmian, ma cechy romańsko-bizantyjskie. Wewnątrz freski Piotra Chołodnego.

Cerkiew O.O. Bazyljanów św. Onufrego ul. Żółkiewska początek jej sięga czasów powstania miasta; w r. 1550 na miejscu dawnej Konstanty Ostrogski wybudował klasztor i cerkiew. Wielokrotnie rozbudowywana. Dawna cerkiew składała się z wielkiej cerkwi i kaplicy św. Trójcy. Ikonostas jest kopią słynnego ikonostasu z Krasnopuszczy (z XVII w.) Obok są budynki klasztorne. W XVII w. całość zabudowań otoczono murem, była to wówczas ważna twierdza obronna.

Cerkiew św. Paraskewji (Piatnyci) ul. Żółkiewska istnieje już w 1443 jako drewniana. Dzisiejsza budowa pochodzi z 1664 r. W stylu przypomina gotyk. Dawna twierdza z wysoką wieżyczką. Później dodano do bani cztery mniejsze wieżyczki. Budowana była przy pomocy wojewodów mołdawskich stąd ślady (herb i napis) po nich. Cerkiew ma nie-

zwykle cenny, stary z XVI w. ikonostas, najładniejszy może w Polsce. Na ścianach malowidła Dolińskiego z XVIII w.

Nie istnieją dziś cerkwie: św. Teodora (z XV w.) na placu tej nazwy, Zmartwychstania Pańskiego (z XV w.) ul. Zamarstynowska, Przeobrażenja albo Spasa, Najświętszej P. Marji (z XVII w) Wniebowzięcia N. Panny Marji (z XVI w.) św. Krzyża na Łyczakowie Bohojawłeńska Trzech Króli na rogu Fredry i Batorego i Błahowiszczenia.

Synagogi. Blacharska ulica była ośrodkiem osiedlenia żydów, dawniej zwała się ulicą żydowską. Przy tej ulicy pod nr. 27 znajduje się Stara Synagoga fundacji Izaka Nachmanowicza zbudowana w 1582 przez Pawła Rzymianina w gotyckim stylu z ozdobami renesansowemi. Jest tu wiele cennych przedmiotów starożytnego pochodzenia (świeczniki, miski, zasłony). Z synagogą i jej budową wiąże się legenda o Złotej Róży. Synagoga Stara znajduje się przy ulicy Bożniczej (Zbud. w 1630 r.). Synagoga Postępowa przy ul. Stary Rynek (Zbud. w 1845 r.)

2. Budynki świeckie.

Rynek

Dawne miasto otaczały mury, które przechodziły przez Wały Hetmańskie, Gubernatorskie, ulicę Skarbkowską i Sobieskiego. Kwadrat ten, to obszar dawnego miasta. Jest to miejskie targowisko obok ratusza. Dookoła rynku znajdują się liczne zabytki historycznnego Lwowa.

Ratusz. Pierwsza budowa postawiona za czasów Władysława Opolskiego, budynek murowany z wieżą drewnianą. Liczne dokonywano zmiany

w budowie ratusza w ciągu dziejów. Teraźniejszy ratusz ma z 9 salami i 156 pokojami pochodzi z r. 1851.

Obecna wieża ma 65 m wysokości. Na czterech rogach rynku stoją kamienne studnie ozdobione postaciami Neptuna, Diany, Adonisa i Amfitrydy bogini morza. Kamienica nr. 2 (róg Dominikańskiej) jest typowym zabytkiem stylu późnego renesansu. Kamienne kostki są ułożone w innne wzory na każdem piętrze. Ma ona piękne wchodowe drzwi i okna w rzeźbionych kamiennych ramach z główkami aniołów. Dom był własnością Bartłomieja Bandinellego rzeźbiarza florenckiego, który w 1629 założył pierwszą we Lwowie pocztę.

Dom nr. 3 w stylu rokokowym z XVIII w. ze stylowym balkonem, postaciami ludzi i delfinów, którzy go podtrzymują.

Czarny dom nr. 4 zbudowany w 1577 r. przez Piotra Krasowskiego, należał do Lorencowicza i doktora Anczewskiego. Fasada złożona z ciosanych kostek, portal i okna rzeźbione roślinnym ornamentem. Obecnie w „Czarnej Kamienicy“ znajduje się „Muzeum Historyczne m. Lwowa“.

Największą rozmiarami kamienicę nr. 6 dawny dom Korniakta zbudował Piotr Barbon. Dom w XVII w. przeszedł na własność Jana III. Ma ona charakter pałacu, o sześciu oknach zbudowana ze smakiem, bez przesady. Zdobi ją piękny portal z korynckiemi kolumnami, z festonami i głowami, na górze attyka z kamiennemi statuami, wśród nich w środku postać króla Jana III w XVII wieku dodana.

Obecnie w Kamienicy Królewskiej jest Muzeum Narodowe im. Króla Jana III. Zwracają tam uwagę sale: gotycka z XV w. Korniaktowska i tronowa.

Kamienica nr. 8 ma kupieckie oznaki i balkon w stylu cesarstwa.

Dom nr. 9 był w XIV w. własnością arcybiskupów rzymsko-kat. w nich zmarł w 1573 r. król Michał Wiśniowiecki.

Kamienica nr. 10 składała się z kilku budynków: kamienicy poety Szymonowicza, Torosiewiczów, od tyłu od ulicy Blacharskiej, Semkowiczów. W XVIII w. przebudował je Lubomirski na pałac w stylu barokowym. Ciekawa też jest jej brama wjazdowa od ulicy Blacharskiej z łukiem z ciosanego kamienia, z ładnemi ornamentami barokowemi.

Rynek 14 kamienica utrzymana w renesansowym stylu z ciosanego kamienia nad wejściem wenecki lew z księgą, z 1600 r. (Kamienica wenecka Massarich). Nr. 15 i 16 pochodzą z XIX w. mają piękne balkony. Nr. 17, 18, 19, 20 budowane w stylu rokoko.

Dom zaś 21 ma renesansowy portal. Na rogu placu Kapitulnego dom 23 zbudowany w 1630 r. dla Szolców-Wolfowiczów ma ładną renesansową fasadę podzieloną gzymsami na piętra, jońskie i korynckie pilastry.

Domy Nr. 25 i 28 we wnętrzu mają gotyckie portale — ostatnie ślady Lwowa, który zgorzał w pożarach 1527 i 1571 r.

Dom 28 budowany w stylu renesansowym jest najpiękniejszą budową tego stylu we Lwowie (ładny portal i ramy okien). Był on własnością Kampianów potem poety i historyka Zimorowicza. Koło 1790 r. przebudowany w stylu cesarstwa. Liczne kamienice w renesansowym stylu, teraz przebudowane, są przy ulicy Blacharskiej i Boimów.

Arsenał miejski (ul. Podwale l. 5). Zbudowany w 1555 r. Od ulicy Sobieskiego ma tablicę zabyt-

kową z herbami króla Jana III i hetmana St. Jabłonowskiego.

Arsenał królewski, Podwale l. 14 koło Kościoła Dominikanów z barokową fasadą z ciosanego kamienia. Zbudowany w 1638 r. na rozkaz Władysława IV przez Pawła Grodzickiego. Obecnie Archiwum Państwowe Baszta prochowa na Wałach Gubernatorskich, zbudowana w 1555 r.

Z dawnych bastjonów między arsenałami zachował się jeden narożny w suterynach kamienicy przy Sobieskiego 32.

Pałac Jabłonowskich ul. Jabłonowskich l. 5 (obecnie Koszary) zbudowany około r. 1670 przez hetmana Stanisława Jabłonowskiego w stylu barokowym. Tu urodził się król Stanisław Leszczyński (1677) i przebywał król August II w 1698 r.

Pałac Potockich ul. Kopernika 15 zbudowany w stylu renesansu francuskiego.

Pałac Sapiehów ul. Kopernika l. 40 w stylu boroka francuskiego.

Pałac Wojewódzki przedtem Namiestnikowski zbudowany w 1821 r. w stylu empire (Czarnieckiego 14).

Dworzec główny: Zbudowany w 1904 r. według planów prof. W. Sadłowskiego. Zniszczony w czasie wojny polsko-ukraińskiej obecnie odnowiony, ozdobiony Krzyżem Obrony Lwowa.

Dom Inwalidów ul. Kleparowska l. 26. Zbudowany w 1855—1863 r. w stylu pseudo romańskim. Ozdobiony rzeźbami C. Godebskiego i A. Periera.

Izba Handlowo Przemysłowa ul. Akademicka 17 zbudowana w stylu modernistycznym. Wewnątrz malowidła pendzla T. Wygrzywalskiego, rzeźby dłuta Z. Kurczyńskiego.

Kasa Oszczędności ul. Jagiellońska l. 1. Zbudowana według planów J. Zachariewicza.

Poczta ul. Słowackiego. Zbudowana w 1890 r., spalona w 1918 r. obecnie odbudowana.

Sokół Macierz ul. Zimorowicza l. 8. Zbudowany w 1885 r., pierwsze ognisko ruchu sokolego założone w 1867 r.

Strzelnica ul. Kurkowa l. 21. Siedziba najstarszego w mieście Towarzystwa Strzeleckiego.

Towarzystwo Kredytowe Ziemskie ul. Legjonów l. 3. Zbudowane w 1812 r. w stylu empire.

Teatr miejski zbudowany w latach 1898—1900 według pomysłu Z. Gorgolewskiego.

Szkoły.

1) Wyższe: Uniwersytet Jana Kazimierza ul. Marszałkowska l. 1. Dawniej gmach sejmowy zbudowany w stylu renesansowym w 1877—1881 r. Stary Uniwersytet ul. Mikołaja.

2) Politechnika ul. Leona Sapiehy 12, budynek wedle pomysłu prof. J. Zachariewicza, w Auli freski Jana Matejki i jego uczniów.

3) Akademja Medycyny Weterenaryjnej ul. Kochanowskiego l. 67.

4) Akademja Eksportowa ul. Boularda l. 5. Średnich szkół jest 15 państwowych, 17 prywatnych, zawodowych, 8 państwowych i liczne prywatne Szkół powszechnych 52 państwowych i liczne prywatne.

Bibljoteki.

1) Bibljoteka Ossolineum (Patrz część IV tego przewodnika).

2) Bibljoteka Uniwersytecka ul. Mochnackiego l. 5. przeszło 400.000 książek.

3) Bibljoteka Politechniki 80.000 książek ul. Leona Sapiehy.

4) Bibljoteka Narodnego Domu (120 tys. książek)

5) Bibljoteka Towarzystwa Naukowego im. Szewczenki około 150.000.

Nadto bibljoteki miasta Lwowa, Biblj. miejska, Muzeum Przemysłu Artystycznego, Biblj. Baworowskich, Biblj. Poturzycka.

Wreszcie szereg mniejszych bibljotek, lub specjalnych.

Galerje, Muzea, Panorama Diorama.

Galerja Narodowa M. Lwowa ul. Ossolińskich 3. Oddział I. obrazy starych mistrzów obcych i polskich otwarte w niedzielę od 10—14, oddział II. nowsze malarstwo ul. Hetmańska 20, otwarte codziennie od 10—14.

Muzeum M. Lwowa Rynek 4. Zabytki odnoszące się do przeszłości Lwowa, otwarte w niedzielę od 10—14.

Muzeum Narodowe im. Króla Jana III. Rynek 6. Pamiątki odnoszące się do króla Jana III. jego rodziny i czasów, portrety od XVI—XIX w., zbrojownia, obrazy, ryciny, zabytki kozacko-ruskie, żydowskie, kościelne, zbiór medaljonów, medali i monet polskich. Otwarte w niedzielę 10—14. W innych dniach po zgłoszeniu się.

Muzeum Przemysłu Artystycznego ul. Hetmańska 20. Pamiątki rzemiosła i artystycznego przemysłu. Otwarte codziennie od 9—14.

Zbiory Bol. Orzechowicza ul. Ossolińskich 3. Obrazy, rzeźby, minjatury, pasy polskie, zbrojownia. Otwarte w niedzielę od 10—14. W innych dniach po zgłoszeniu.

Muzeum im. Lubomirskich ul. Ossolińskich 2. Wykopaliska przedhistoryczne monety, medale, sta-

rożytne dzieła sztuki, portrety, obrazy, rzeźby, ryciny, zbrojownia. Otwarte codziennie od 10—14.

Muzeum im. Dzieduszyckich ul. Rutowskiego 18. Zbiory przyrodnicze (mamut i nosorożec ze Staruni) przedhistoryczne (skarb michałkowski) i etnograficzne. Otwarte codziennie od 10—14.

Muzeum Narodowe ruskie (Nacjonalnyj Muzej) ul. Mochnackiego 42 Zbiory sztuki cerkiewnej, ludowej i galerja obrazów. Otwarte codziennie od 10—14.

Muzeum Stauropigjalne ul. Blacharska 12. Archiwalja Bractwa Stauropigjalnego, druki słowiańskie, zabytki sztuki cerkiewnej, ludowej i galerja obrazów, wykopaliska. Po rewindykacji jeszcze nie uporządkowane.

Muzeum Towarzystwa im. Szewczenki ul. Czarnieckiego 26. Zbiory etnograficzne sztuki ludowej i cerkiewnej, wykopaliska przedhistoryczne. Otwarte od 10—14.

Panorama Racławicka pl. Targów Wschodnich. Dzieło Jana Styki i Wojciecha Kossaka wykonane w 1894 r. przedstawia rozstrzygającą bitwę pod Racławicami. Otwarta codziennie od 9 rano do zmroku.

Diorama pl. Targów Wschodnich przedstawia „Lwów przed r. 1772“ i „Lwów teraźniejszy“ Dzieło artystów Z. Rozwadowskiego i S. Janowskiego wykonane w 1929 r. na Poznańską Wystawę Krajową.

Pomniki.

Hetmana Stanisława Jabłonowskiego na pl. Trybunalskim. Rzeźba kamienna z pierwszej połowy XVIII w.

Króla Jana III. (dłuta T. Barącza 1898) na Wałach Hetmańskich.

Adama Mickiewicza (A. Popiela 1905) na placu Marjackim.

Aleksandra Fredry (L. Marconiego 1897) na placu Akademickim.

Bartosza Głowackiego (J. Markowskiego 1905) w parku Głowackiego na Łyczakowie.

Agenora Gołuchowskiego (C. Godebskiego 1901) w parku Kościuszki.

Jana Kilińskiego (J. Markowskiego 1896) w parku J. Kilińskiego.

Franciszka Smolki (T. Błotnickiego 1912) na placu Smolki.

Kornela Ujejskiego (A. Popiela 1901) ul. Akademicka.

Cmentarze.

Cmentarz Łyczakowski ul. św. Piotra. Założony w XVI w., ma najpiękniejsze położenie, jest największy i najładniej zalesiony w Polsce. Groby wielu zasłużonych ludzi, powstańców 1831 r. 1863, żołnierzy poległych w 1914—1918 r. Obok cmentarz Obrońców Lwowa ozdobiony bardzo licznemi pomnikami.

Cmentarz Janowski ul. Janowska. Założony około 1888.

Stary cmentarz żydowski (zamknięty) ul. Rappaporta, Kleparowska, Meiselsa i Szpitalna. Płyty nagrobkowe sięgają XIV w.

Nowy cmentarz żydowski ul. Pilichowska. Zał. 1855.

Cmentarz rosyjski. Groby żołnierzy rosyjskich z czasów wojny światowej.

III.

Sprawozdanie z akcji „Poznaj Nasze Miasto“,

organizowanej przez Związek Naucz. P. we Lwowie.

Z Wysokiego Zamku na... Wysoki Zamek.

(Garść uwag na tle zwiedzania miasta, organizowanego przez Sekcję Regjonalistyczno-Krajoznawczą Ogniska Z. N. P. we Lwowie.

(Zestawił F. S.)

W piękną słoneczną niedzielę 2 października 1932 r. zebrali się ci, którym bliskiem stało się hasło:

POZNAJ NASZE MIASTO,

rzucone przez Związek Nauczycielstwa Polskiego.

Gromadka urosła tak, że na szczycie kopca znalazło się dwieście osób, które słuchały z zaciekawieniem i w skupieniu objaśnień o położeniu Lwowa, i jego roli dziejowej.

Od tego czasu w każdą niedzielę, a nawet niekiedy i w dnie powszednie, odbywało się zwiedzanie kościołów, muzeów, objektów gospodarczych i td.

Oto obraz chronologiczny za czas od 2 października 1932 do 21 maja 1933.

1. 2. X. 1932. Zwiedzanie zabytków średniowiecznych Lwowa. Objaśniał Dr. H. Breitt. Prowadził Dr. Gilewicz, F. Sedlączek M. Lang. Osób 200.

2. 8. X. 1932. Świątynie lwowskie XIV, XV i XVI wieku. Obj. Dr. H. Breitt. Prow. Gilewicz, Fr. Sedlaczek. Osób 60.

Dziedziniec kamienicy królewskiej króla Jana Sobieskiego zwiedzają uczestnicy wycieczki urządzanej przez Związek Naucz. Polskiego pod hasłem: „Poznaj Nasze Miasto". (9. X. 1932).

3. 9. X. 1932. Muzeum historyczne miasta Lwowa. Obj. Dr. H. Breitt. Prow. Dr. Gilewicz, F. Sedlaczek i J. Murynówna. Osób 60.

4. 16. X. 1932. Dawne domy mieszczan. Obj. Dr. H. Breitt. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 270.

5. 24. X. 1932. Fabryka ultramaryny Ch. Perlmuttera. Obj. Ch. Permutter (właściciel). Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna, J. Stryjak i F. Sedlaczek. Osób 100.

6. 30. X. 1932. Elektrownia miejska na Persenkówce. Obj. Dyr. inż. Kozłowski i 3 inżynierów Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna, J. Stryjak, A. Stachy i F. Sedlaczek. Osób 300.

7. 6. XI. 1932 Cmentarz Łyczakowski. Obj. Maciejowski, zarządca cmentarza. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna, Fr. Sedlaczek. Osób 70.

8. 12. XI. 1932 Wystawa obrazów Zofji Stryjeńskiej. Obj. Kustosz H. Cieśla. Prow. Dr. Gilewicz, M. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 34.

9. 13. XI. 1932 Wystawa obrazów Zofji Stryjeńskiej. Obj. Kustosz H. Cieśla. Prow. Dr. Gilewicz, M. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 122.

10. 20. XI. 1932 Gazownia Miejska. Obj. Dyr. inż. Żardecki i dwu inżynierów. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna i F. Sedlaczek. 250.

11. 27. XI. 1932 Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Obj. Kustosz Dr. K. Tyszkowski, Dr. Gębarowicz. Prow. Dr. Gilewicz, F. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 182.

12. 6. XII. 1932 Stacja nadawcza Pol. Radja. Obj. p. Nowakowski. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 182.

13. 11. XII. 1932 Stacja nadawcza Pol. Radja. Obj.

inż. Miński. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 52.

14. 11. XII. 1932 Wystawa obrazów Stan. Wyspiańskiego. Obj. Dr. Gütler. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna. Osób 130.

15. 18. XII. 1932 Muzeum Przemysłu Artystycznego Cz. I. Obj. Kustosz H. Cieśla. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 120.

16. 15. I. 1933 Centrala telefonów P. A. S. T. Obj. Dyr. Spiro, inż. Dorosz. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna. Osób 70.

17. 22. I. 1933 Zbiory Muzealne im. Orzechowicza. Obj. Dr. H. Breitt. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 45.

18. 29. I. Centrala telefoniczna P. A. S. T. Obj. Dyr. Spiro, inż. Dorosz. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 70.

19. 29. I. 1933 Wystawa sztuk pięknych Grafika, Jednoróg. Obj. prof. Tyrowicz, p. M. Kitz. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 40.

20. 5. II. 1933 Ukraińskie Muzeum Nacjonalne. Obj. Kustosz Dr. Święcicki. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna. Osób 45.

21. 12. II. 1933 Rzeźnia miejska. Obj. Dyr. Dr. Terlecki. Prow. J. Murynówna, St. Różycki i F. Sedlaczek. Osób 85.

22. 19. II. 1933 Muzeum Przyrodnicze im. Dzieduszyckich. Obj. Dr. Przypiórski, p. Tuligłowicz. Prow. J. Murynówna, J. Kwasikówna, J. Żołyński i F. Sedlaczek. Osób 133.

23. 26. II. 1933 Warsztaty miejskiej kolei elektrycznej. Obj. inż. J. Osuchowski. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna, J. Kwasikówna, S. Różycki i F. Sedlaczek. Osób 87.

24. 8. III. 1933 Wystawa pośmiertna Rybkowskiego

i Kirchnerównej. Obj. Hausnerowa. Prow. J. Murynówna, J. Kwasikówna i F. Sedlaczek, Osób 37.

25. 26. III. 1933 Wystawa Piłsudskiego. Obj. Dr. Gilewicz. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna. Osób 40.

26. 2. IV. 1933 Garbarnia Pellis. Obj. Dyr. Lublański. Prow. J. Kwasikówna, S. Iwanowski. Osób 15.

27. 9. IV. 1933 Wystawa Przemysłu Art. Żydowskiego. Obj. Kustosz H. Cieśla. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 45.

28. 28. IV. 1933 Fabryka Tlen. Obj. Dyr. Różnowski. Prow. J. Murynówna, Dr. Gilewicz i F. Sedlaczek. Osób 34.

29. 7. V. 1932 Fabryka Metal. Obj. przewodnik miejscowy. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 23.

30. 12. V. 1933 Fabryka Blumenfelda. Obj. Dr. Blumenfeld, inż. Ruff. Prow. J. Murynówna, F. Sedlaczek. Osób 21.

31. 21. V. 1933 Wycieczka na Wysoki Zamek. Położenie geograficzne. Obj. Dr. Kołodziejska, prof. Zinkowicz. Prow. Dr. Gilewicz, J. Murynówna i F. Sedlaczek. Osób 25.

Z zwiedzaniach wzięło w sumie 2629 osób.

Ogólne zestawienie zwiedzeń według grup:

Wystawy sztuk pięknych 7 razy tj. 23 % było osób 468 tj. 17 %.

Objekty Gospodarczo-Techniczne 13 razy tj. 42 % było osób 1151 tj. 41 %.

Zwiedzania Historyczne i Muzea 8 razy tj. 26 % było osób 870 tj. 30 %.

Placówka Kulturalna (Ossolineum) 1 raz tj. 3 % było osób 182 tj. 6 %.

Muzeum Przyrodnicze 1 raz tj. 3 % było osób 133

Wycieczka geograficzna 1 raz tj. 3 % było osób 25 tj. 1 %.

Z powyższego widoczne, że liczbowo najlepiej przedstawiają się zwiedzania objektów gospodarczo-technicznych, przyczem zachowana jest proporcja między liczbą zwiedzań a liczbą zwiedzających (42 % zwiedzań i 41 % zwiedzających). Wystawy sztuk pięknych nie cieszą się takiem zainteresowaniem, gdyż na 23 % urządzonych zwiedzań, brało udział tylko 17 % uczestników na korzyść muzeów i objektów historycznych.

Zrozumiałą jest rzeczą, że niekażde zwiedzanie cieszyło się taką samą frekwencją. Oto obraz:

	osób			Ilość zwiedzań przy udziale uczestników	
	max.	średnio.	min.	poniżej	powyżej średniej
Wystawy sztuk pięknych	150	68	34	5	2
Objekty gospod. techn.	300	88	15	8	3
Zwiedzania hist.-muzea	200	109	45	5	2
Muzeum przyrodnicze	—	—	—	—	—
Placówka kulturalna	—	—	—	—	—
Wycieczka geograf.	—	—	—	—	—

Trzy ostatnie rodzaje zwiedzań, nie były brane w rachubę wobec tego, że odbyły się tylko pojedyńczo.

Bogatsi w doświadczenie, będziemy starali się organizować z przyszłości zwiedzania tak, by uczestniczyło najwyżej 40 osób, przy większej zaś ilości zajdzie konieczność dzielenia uczestników na grupy. Będzie to dla nich z większą korzyścią i ułatwi pracę organizatorom.

Celem informowania publiczności, drukowano afisze, które pomieszczone były w tramwajach i wysyłane do szkół, Magistratu, różnych instytucyj,

organizacyj, oraz sklepów. Wydano 14 afiszów w 4200 egzemplarzach.

Zwiedzający otrzymali znaczki, które stanowiły bilet wstępu.

Poza tem umieszczano komunikaty w gazetach, a podnieść trzeba, że Redakcje z całą życzliwością traktowały naszą akcją.

Szczególnie podkreślić należy uprzejmość Polskiego Radja, które stale w Silva Rerum stało wieści o każdorazowem zwiedzaniu.

Dla całości obrazu naszych poczynań trzeba przetoczyć głos publiczności. Otrzymaliśmy mianowicie pełne życzliwości pismo z uwagami, że hasło nasze winno brzmieć „poznaj swoje miasto". Hasło przejęte przez nas ma dokumentować spólnotę, ma budzić poczucie gromady społecznej, zdającej sobie sprawę z posiadanych skarbów.

Ze strony Związku N. P. brali czynny udział w prowadzeniu zwiedzań:

Kol.	Dr. A Gilewicz	20	razy
„	St. Iwanowski	1	„
„	M. Lang	2	„
„	J. Kwasikówna	5	„
„	J. Murynówna	27	„
„	S. Różycki	5	„
„	F. Sedlaczek	27	„
„	A. Stachy	1	„
„	J. Stryjak	1	„

IV.

Informacje o instytucjach.

Miejskie Zakłady Elektryczne we Lwowie.

Miejskie Zakłady Elektryczne we Lwowie, wytwarzają energję elektryczną w swej elektrowni na Persenkówce (telefon 20-24), która pracuje w ruchu ciągłym bez przezwy w dzień i w nocy. Zakłady Elektr. we Lwowie, powstały jako jedne z pierwszych w Polsce, biorąc swój początek z linji tramwajowej, zbudowanej w r. 1894 dla potrzeb ówczesnej wystawy krajowej.

Dzisiejsza centrala na Pensenkówce zbudowana w r. 1908, rozbudowuje staje swe urządzenia w miarę szybkiego wzrostu obszaru zasilania, ilości odbiorców (obecnie ok. 50 tysięcy) i coraz szerszego zastosowania prądu elektrycznego. Energję elektryczną wytwarza się dla potrzeb całego miasta, zarówno dla tramwaji, motorów przemysłowych, radjostacji, jak i oświetlenia. Pozatem w ostatnich czasach rozbudowuje się stopniowo sieć dalekonośną dla elektryfikacji okolic Lwowa, dochodzącą już dziś do miejscowości oddalonych do 40 km. od Lwowa. Wielkość produkcji wynosząca przed wojną w r. 1911 około 9 miljonów, przekroczyła w r. 1932 35 miljonów kilowatogodzin.

Adres Dyrekcji, Lwów, Wólecka 2, Telegramów Elektrownia Lwów, Telefony Dyrekcji 20-21 i 20-22:

Zakład gazowy miejski we Lwowie.

ul. Gazowa 28, telef. Nr. 4-92 i 43,
godz. urzęd. od 8-mej do 15-tej.

Założony w r. 1858 przez Kontynentalne Towa-

rzystwo gazowe w Dessau, zostaje od 1/9 1898 pod zarządem Gminy m. Lwowa.

Główne przedmioty wytwórczości: gaz, koks, amoniak, smoła preparowana, smoła twarda, smoła drogowa, olej smołowy, olej karbolowy.

W r. admin. 1932/33 wyrobiono:

gazu węglowego	4,164.497	m³
„ wodnego	3,671.875	„
zakupiono gazu ziemnego	5,285.369	„

Oddanie gazu mieszanego wynosiło:

do oświetlenia publicznego	2,997.479	m³
odbiorcom prywatnym	5,111.492	„
Oddano gazu ziemnego do centralnych ogrzewań	2,570.635	„
Ilość odbiorców prywatnych	12.386	
„ „ gazu ziemnego	45	
Produkcja koksu wynosiła	2,940.000	kg
„ smoły surowej	161.239	„
„ amoniaku 100 %	3.398	„

W fabryce chemicznej Z. G. M. otrzymano 498.492 kg destylatów.

Z. G. M. zatrudnia 210 pracowników.

Dyrektor Inż. Kazimierz Żardecki,

Zastępca dyrektora Inż. Emil Piwoński,

Kierownik fabryki chem. Inż. Antoni Niewodowski — Furowicz.

Zakład Narodowy im Ossolińskich,

Ossolińskich 2, tel. 85.

Bibljoteka Zakładu otwarta 9—14, w sobotę od 9—11-tej z wyjątkiem świąt.

Muzeum XX. Lubomirskich otwarte z wyjątkiem poniedziałków od 10—14-tej.

Zakład założony w r. 1817 przez Józefa Mak-

symiljana Ossolińskiego otwarty 1827. Gromadzi od lat stu z okładem pamiątki przeszłości narodowej w piśmie, druku i zabytkach artystycznych. Zbiory te były jednem z najważniejszych ośrodków życia narodowego w czasie zaborów, a dziś są poważnym warsztatem pracy naukowej nad historją i literaturą polską.

Dyrektor Dr. Ludwik Bernacki. Kustoszowie Bibljoteki: Dr. Kazimierz Tyszkowski, Władysław Tadeusz Wisłocki. Kustosz muzeum: Dr. Mieczysław Gębarowicz.

Bibljoteka liczyła 31 grudnia 1932 r. 186.863 dzieł w 276.126 tomach a 266.563 wolaminach. Rękopisów około 10.000 w tem zinwentaryzowanych 5.904 w 6118 woluminach, dyplomatów 1.986, autografów około 7.500, map 2.358, muzykaljów 734. W r. 1932 korzystało z Pracowni Naukowej 8.527 osób z 17.442 dzieł w 28.202 tomach, do domu wypożyczono 4.663 dzieł w 5.846 tomach 2.721 osobom.

Muzeum XX. Lubomirskich liczyło w r. 1932 przedmiotów archeologicznych 3.892, obrazów 1.314, rzeźb 472, rycin i sztychów 29.015, numizmatów 21.343. W bibljotece muzealnej 2.882 dzieł i 3.308 tomów, zwiedziło Muzeum 4.261 osób.

Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie

ul. Ossolińskich 11. Telefon Nr. 38-59, 1-68.

Biura Zarządu czynne od godz. 8-ej do 14-ej.

Ekspedycja wydawnictw ul. Kalecza 5. Telefon Nr. 12-22, otwarta od godz. 9-ej do 14-ej i od 16·30 do 18·30.

Dział przemysłowy Zakładu Narod. im. Ossolińskich (fund. 1817) pracuje od początku istnienia

Instytutu; ma swoją bogatą kartę działalności wydawniczej. (Tajne wydanie Ksiąg Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego Mickiewicza 1833 r. Słownik Lindego, Bielowskiego Monumenta Poloniae Historica, Kodeks Tyniecki, Dzieła Słowackiego i Fredry, Pisma Sienkiewicza, Galerja Stanisława Augusta Mańkowskiego, Monografje Chłędowskiego, i wiele innych).

Instytut Staropigjański.

Lwów, ul. Blacharska 9, Nr. telefonu 5-82
urzęduje od godz. 8—12 i 16—18,
w muzeum od godz. 9·20—12·30, dla zwiedzających
we wtorki i piątki od 10—12.

Czas powstania bractwa cerkiewnego Stauropigjańskiego jest bliżej nieznany, w każdym razie sięga czasów XIII—XIV w.

Pierwsza wzmianka w źródłach historycznych o cerkiewnem bractwie przy Cerkwi Uspeńskiej (cerkwi Wniebowzięcia N. P. M.) datuje się w r. 1439. W r. 1586, na mocy dekretów patrjarchów Antiochijskiego i Konstantynopolitańskiego Uspeńskie bractwo cerkiewne otrzymało prawo Stauropigji t. j. bezpośrednio podlegało władzy patrjarchy Konstantynopolitańskiego. Dopiero za panowania Austrji w r. 1788 nazwano je Instytutem Stauropigjańskim (dekret ces. Józefa II.).

Celem Stauropigji jest rozwój religijno-moralny, oświatowy i kulturalny narodowości ruskiej. Środkami do osiągnięcia tego celu służyły i częściowo służą dotychczas: utrzymanie cerkwi Uspeńskiej (dzisiejsza cerkiew wybudowana 1631 r.), szpitala, przytułku ubogich, bursy, szkoły rytualnej, drukarni, (pierwsza najstarsza drukarnia we Lwowie), księgarni, wydawanie ksiąg cerkiewnych i świeckich a także wła-

snego rocznika naukowo-literackiego p. t. „Wremennik Stauropigijskaho Instytuta“, utrzymywanie własnego muzeum cerkiewno-historycznego (zbiór ikon, starorękopisów i starodruków, oraz archiwum).

Ewent. ilość pracowników: sekretarz, dyrektor (buchalter), służący, dla muzeum: zastępca prefekta — 4 osoby (mężczyzm).

Dane statystyczne oraz nazwiska kierujących

W muzeum:

dział eksponatów	1576	sztuk
„ rękopisów i starodruków. . . .	601	„
„ archiwalny	1157	„
ogółem.	2334	sztuk

Kierownictwo:

Senior: Antoni Gułła, emer. sędzia,

Prefekt muzeum: Dr. Adrjan Kopystiański, prof. gimnazjalny.

Książnica-Atlas we Lwowie

Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze T. N. S. W. Sp. Akc.

Lwów, Czarnieckiego 12 (biura), tel. 79-60 i Zielona 20 (zakłady graficzne), tel. 7-57.

Pora otwarcia (pracy): 8h rano.

Rok założenia, ewent. oryginalne właściwości produkcji: r. 1885-1916 Administracja Wydawnictw Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych. R 1916-1923 Książnica Polska Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, Stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką. R. 1921-1924 Atlas, Spółka Akcyjna Kartograficzna i Wydawnicza. Od r. 1924 Książnica Atlas, Zjednoczone Zakłady Kartograficzne i Wydawnicze Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, Spółka Akcyjna. Produkuje: mapy

ścienne i podręczne, atlasy, wydawnictwa pedagogiczne, metodyczne i dydaktyczne, książki dla młodzieży, podręczniki szkolne, oraz zakrojone na wielką skalę wydawnictwo encyklopedji dla młodzieży p. t. Świat i Życie. Najważniejsze cykle wydawnicze: „Bibljoteka Przekładów Dzieł Pedagogicznych", „Bibljoteka Pedagogiczno - Dydaktyczna", „Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowania Młodzieży", „Bibljoteczka Geograficzno - Dydaktyczna", „Bibljoteka Iskier", „Bibljoteka Iskierek", „Bibljoteka podróżniczo-geograficzna Dookoła Ziemi", „Bibljoteczka Higjeniczna".

Zakres działalności: Drukarnia, litografja, cynkografja, kartografja, introligatornia.

Ilość pracowników: 190.

Dane statystyczne i nazwiska osób kierujących: Roczna produkcja około 1,200.000 egzemplarzy. Dyrektorzy: Dr. Jan Piątek (dyr. naczelny), T. Sierzputowski (obydwaj Warszawa, Nowy Świat 59), Antoni Dudryk (wydawnictwa), Juljan Kurowski, Stanisław Olański (dwaj ostatni dyrektorzy techniczni), Jan Treter, Emil Żychiewicz (ostatnich pięciu z siedzibą we Lwowie).

Polska Akcyjna Spółka Telefoniczna

Oddział we Lwowie,

Lwów, ul. Sykstuska l. 26, Telefon Zarządu Nr. 1. Centrala telefoniczna czynna jest przez całą dobę bez przerwy. Biura otwarte od godz. 8·30 do 4-ej popołudniu.

P. A. S. T. powstała w 1922 r. na mocy koncesji udzielonej przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów R. P. dla budowy przebudowy i eksploatacji sieci telefonicznych w Warszawie, Łodzi, Lwowie, Lublinie, Białymstoku, Borysławiu i Sosnowcu.

Oddział we Lwowie posiada półautomatyczną centralę telefoniczną w specjalnie zbudowanym do tego celu gmachu. Eksploatacja sieci obejmuje m. Lwów i okolice w promieniu 8-miu klm. od centrali tefonicznej.

Oddział we Lwowie zatrudnia 36 urzędników i urzędniczek, 122 telefonistki i 110 monterów.

Liczba abonentów we Lwowie wynosi obecnie 8602, a ilość aparatów w sieci 10654. Na czele Oddziału stoi Dyrektor p. inż. Stefan Spira, techniczny kierownik stacji p. inż. Łuk. Dorosz i inżynier linjowy p. Stan. Rudziński.

Lwowski Klub Sportowy „Pogoń"

ul. Rutowskiego 23, I. p., Sekretarjat czynny codz. wieczorem od 19-21, telef. 77-89.
Boisko własne przy ul. Stryjskiej, korty tenisowe przy ul. Szymonowiczów, tor hokejowy przy ul. Listopada (Gdańsk).

Rok założenia 1904. Klub uprawia i popiera wszystkie niemal sporty, posiada sekcje: piłki nożnej (długoletni mistrz Polski, obecnie vicemistrz Ligi PZPN), hokeja na lodzie (Mistrz Polski 1933, długoletni vicemistrz Polski), lekkoatletyczna (Mistrz Okręgu), kolarską (Mistrz Okręgu), Pływacką (Mistrz Okręgu), Bokrerską (vicemistrz Okręgu), kajakową, turystyczną, narciarską, szermierczą, tenisową, szachową zabawową, sekcję pań (sportów kobiecych) i referat propagandy P. O. S.

Ostatnio zorganizowano sekcję łuczniczą i strzelecką.

Członków posiada klub przeszło 2200, z tego 25% zawodników czynnych.

Na czele klubu stoi jako protektor honorowy

JWPan Prezydent m. Lwowa Wacław Drojanowski. W skład Prezydjum zarządu wchodzą pp.: Prezes: Ludwik Lepiarz, ppłk. dypl. Szef Sztabu O. K. VI, Viceprezesi: Dr. Adam Piasecki, Tad. Kuchar, Prof. T. Dręgiewicz, radca Tad. Stąpor (skarbnik), Sekretarz: Juljusz Erdt.

Fabryka konserw Zygmunta Ruckera

Spółka akcyjna we Lwowie.

Rok założenia 1874, fabryka powstała z małego warsztatu o produkcji ręcznej, dziś obejmuje obszar 3-morgowy, 23 budynki, maszynę parową i motory elektryczne o sile 300 HP. Produkuje konserwy mięsne i kawowe dla Armji, bekony i wędliny na eksport, konserwy jarzynowe, owocowe, marmelady, mięsne, wędliny dla rynku wewnętrznego.

Fabryka zatrudnia robotników żeńskich i męskich 150 do 600 stosownie do sezonu.

Produkcja obejmuje około 2.000 sztuk bydła rogatego, 30.000 szt. trzody chlewnej, kilkadziesiąt wagonów jabłek, jarzyn. i różnych innych owoców na konserwy.

Fabryka korków R. Malewskiego

Ormiańska 12.

Interes założony przez emigranta „rosyjskiego" r. 63., który po ucieczce do Paryża, odbył kampanię fran.-niem. i nauczywszy się tego zawodu powrócił do „Galicji" żeby otworzyć w r. 1877 fabrykację korków.

Interes jest już w trzeciej generacji w naszych rękach i mimo kryzysu utrzymał się nie tylko na dawnej wyżynie, ale rozszerzył swą działalność na import z Algieru i Portugalji.

Wyrabia nie tylko korki, ale i inne w zakres korkarstwa wchodzące przedmioty.

Franciszek Niewczyk Krajowa Wytwórnia Instrumentów Muzycznych we Lwowie.

ul. Gródecka 2 b. — Telefon Nr. 25-76.

Założona w Poznaniu w roku 1885, a wskutek prześladowania przez Niemców, przeniesiona w r. 1906 do Lwowa. Prowadzona do dziś pod osobistem kierownictwem założyciela posiada oddziały, w których wyrabiane są wszelkie instrumenta dęte blaszane dla orkiestr wojskowych i amatorskich — mandoliny i gitary — wszelkie naprawy i przeróbki instrumentów.

W czasach normalnych zatrudniano około 25 pracowników fachowo wyszkolonych. — Wyroby znane w całej Polsce i zagranicą.

Rudolf Neuwelt.

Fabryka kapeluszy i czapek, zakład farbowania i chem. czyszczenia. Spółka z ogranicz. poręką.

We Lwowie, ul. Piastów 23.

Praca rozpoczyna się o godzinie 8-ej rano i trwa do godziny 4-tej popoł. Rok założenia fabryki 1910.

Jako uczeń i wychowanek Ligi pomocy przemysłowej, poparty przez Wydział Krajowy, stworzyłem fabrykę Kapeluszy męskich i damskich we Lwowie, jako też dziecinnych na całą Galicję obecnie Małopolskę, otrzymawszy subwencję z wydziału Krałowego w kwocie 30.000 K. przez Namiest. Badeniego i Nacz. Jala.

Rozwój fabryki jest doskonały, oparty na najnowszych metodach techniki. Wykonuje się wszelkie zlecenia ku pełnemu zadowoleniu klijentów tanio i szybko. Po wojnie światowej fabryka na nowo otwarta została, odnowiona i powiększona i dziś zajmuje budynek 4 piętrowy przy ulicy Piastów 23 we Lwowie, z filjami przy pl. Marjackim 8 i Gródeckiej 72.

Hazet.

Nazwa naszej firmy brzmi: Parowa Fabryka Cukrów, Czekolady i Marmelady „Hazet". Jawna Sp. Handl. Lwów, ul. Panieńska 23. Tel. 25-57.

Pora pracy: od 8-mej.

Rok założenia: 1910.

Fabryka nasza wytwarza wszelkie wyroby wchodzące w zakres tej gałęzi przemysłu a więc: cukierki, czekoladę, andruty, keksy, herbatniki, marmeladę, skórki pomarańczowe, cykatę (cedra), posługuje się najnowszemi urządzeniami maszynowemi, wedle najnowszych wymogów higjeny.

Ilość pracowników: od 150—180 robotników w czem 80% kobiet.

Właściciele: p. Samuel Hammer i Samuel Zimand.

Polgaz.

Fabryka żarówek gazowych Spółka z ogr. odp. Lwów, ul. Króla Leszczyńskiego 11 a. Tel. 24-37.

Czynna od 8-mej rano do 1/2 do 5-tej, istnieje od r. 1911, a zamieniona w r. 1922 na Spółkę.

Wytwórnia siatek żarowych do oświetlenia gazowego i naftowo-żarowego wszelkich systemów lamp.

Dostarcza swoich wyrobów do instytucyj rządowych i komunalnych — dla oświetlenia miast, wagonów i dróg kolejowych.

Wyrabia ze surowców półfabrykaty, potrzebne dla swojej produkcji.

Zatrudnia 25 robotników.

Techniczny kierownik: p. Inż. H. Glass.

„Serovac"

Wytwórnia Surowic i Szczepionek oraz laboratorjum chem.-lek. i higjen.-bakterjologiczne.

Pora otwarcia: od godz. 8 do 19 bez przerwy.

Rok założenia: 1923 r.

Zakres działalności: Wytw. Surowic i Szczepionek oraz lab. chem.-lekarskie i higjen.-bakterjologiczne.

Ilość pracowników: mężczyzn 9, kobiet 8.

Nazwiska osób kierujących: Dr. Lesław Węgrzynowski, Prof. Alfred Trawiński, Dr. Jan Opieński.

Spawalnia i warsztaty mechaniczne Edward Kozłowski

Lwów, ul. Rycerska 11. Telefon Nr. 64-93.

Warsztaty założył obecny właściciel w roku 1921, którego specjalnością było naprawa wszelkich najtrudniejsrych uszkodzeń przy maszynach i motorach zapomocą spawania.

W kilka lat później warsztaty rozszerzyły produkcję swą na spawanie różnego rodzaju zbiorniki i kotły.

Warsztatami od początku ich istnienia kieruje sam właściciel, zatrudniając obecnie około 10 pracowników.

Zakłady Garbarskie „Nowość“ S. A. w Radomiu.

Oddział we Lwowie, Ogrodnicka 39, telefon 4-06.

Czynna od godziny 7 rano do 16-tej.

Rok zał. 1896 w Radomiu, a 1921 Oddziału we Lwowie, wyrób skór chromowych, falendrowych i podeszwowych.

Kapitał 950.000·— Zł. podzielone na 100-Złotowe akcje, we Lwowie 7 akcjonarjuszy, w Radomiu 11. Radom wyrabia skóry podeszwowe 100 sztuk dziennie i falendrowych 50 sztuk dziennie, Lwów, 500 sztuk cielęcych na boxy czarne i kolorowe lub 150 sztuk bydlęcych. Zakład jest wstanie przy całodziennej stałej produkcji przerobić 1500 sztuk cielęcych lub 450 bydlęcych skór.

Pracuje 48 mężczyzn, 3 kobiety.

Dyrektor techniczny: Czesław Borkowski.

Członkowie Zarządu: Władysław Maksym, Konstanty Janiszewski.

Ankieta.

Pragnęlibyśmy usłyszeć zdanie uczestników urządzanych przez nas zwiedzań względnie wszystkich tych, do których dotrze przewodnik. Dlatego zwracamy się z prośbą o udzielenie odpowiedzi na zamieszczone tu pytania. Chętnie skorzystamy z rad i wskazówek.

1. Co chciał(a)bym zwiedzac? (podać nazwę instytucji z adresem).

2. Jakie dnie w tygodniu i jaka pora w danym dniu są najodpowiedniejsze do urządzania zwiedzań?

3. W jakim stosunku ilościowym należy uwzględnić róznorodne instytucje.

a) wystawy sztuk pięknych .....
b) muzea i zabytki historyczne .....
c) instytucje gospodarczo-techniczne .....
d) kulturalne .....
e) inne (jakie?) .....

Razem _____

podać ilość

4. Jakie wycieczki urządzać?

5. Inne uwagi.

Prosimy odpowiedzi adresować:

Sekcja Regjonalistyczno-Krajoznawcza
Ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego
Lwów, Jagiellońska 20.

Regulamin dla uczestników zwiedzań organizowanych przez Ognisko Związku Naucz. Polskiego we Lwowie.

1. Zwiedzania są dostępne dla wszystkich z wyjątkiem dzieci i młodzieży szkolnej.

2. W razie zwiedzania objektów, do których może mieć wstęp ograniczona ilość osób, otwiera się listę zgłoszeń w lokalu Zw. N. P. Lwów, Jagiellońska 20, tel. 44-35.

Bez uprzedniego zgłoszenia nie będzie nikt nowy przyjmowany na miejsce zbiórki.

3. Na zbiórkę należy stawiać się punktualnie. Spaźniający się narażeni są na składanie opłat pobieranych od pojedyńczych osób, a nawet ewent. utraty prawa udziału w zwiedzaniu.

4. Każdy przybywający musi się zgłosić u organizatora wycieczki, przyczem składając wyznaczoną opłatę, otrzymuje znaczek uprawniający do udziału w zwiedzaniu.

5. W razie jawienia się większej ilości osób uczestnicy zostaną podzieleni na grupy, które otrzymają osobnych kierowników.

6. Uczestnicy winni stosować się do wszelkich zarządzeń organizatora zwiedzania, a w szczególności:

a) trzymać się swojej grupy,
b) nie oddalać się od niej,
c) nie przeszkadzać innym,
d) nie dotykać przedmiotów,
e) bez zezwolenia nie porozumiewać się z zatrudnionymi pracownikami,
f) po wyjaśnienia zwraca się tylko do udzielających wyjaśnień,

g) opuszczać na wezwanie miejsce zwiedzania.

7. Niestosowanie się do powyższych wskazań upoważnia organizatora wycieczki do natychmiastowego wykluczenia danej osoby z dalszego udziału w zwiedzaniu.

UWAGA: Zwiedzania ogłaszane są afiszami w tramwajach, w lokalach różnych organizacyj, komunikatami w gazetach i przez Radjo w Silva Rerum. Nie ręczy się jednak, czy każdorazowo wszystkie podane sposoby ogłoszenia będą użyte.

INFORMACJE: Wszelkich wyjaśnień szczegółowych udziela Sekcja Regjonalistyczno Krajoznawcza Ogniska Zw. N. P. we Lwowie. Jagiellońska 20, telefon: 44-35.

WYDAWNICTWO ZAKŁADU NARODOWEGO IM. OSSOLIŃSKICH

POLECA

podręczniki szkolne, dzieła naukowe i beletrystyczne, oraz druki samorządowe, gospodarcze i lasowe.

OSSOLIŃSKICH 11. — TEL. 12-22, 1-68, 38-59.

MUZEUM INSTYTUTU STAROPIGJAŃSKIEGO
we Lwowie, ul. Blacharska 9/I.

otwarte we wtorki i piątki od godziny 10-tej do 12-tej. Ikony, starorękopisy i starodruki, wstęp wolny i bezpłatny.

EDWARD KOZŁOWSKI

LWÓW, UL. RYCERSKA L. 11.

SPAWALNIA I WARSTATY REPARACYJNE.

Drukarnie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich

wykonują wszelkie roboty wchodzące w zakres drukarstwa.

Ossolińskich 13. Telef. Nr. 12-23.

Ossolińskich 2. Telef. Nr. 1-68.

FR. NIEWCZYK Wytwórnia instrumentów muzycznych
LWÓW, UL. GRÓDECKA 2 b. Tel. 25-76
poleca instrumenty pod gwarancją i przyjmuje naprawy.
Cennik na żądanie.

POLGAZ
Fabryka żarówek gazowych. Spółka z ogr. odp.
we Lwowie, Króla Leszczyńskiego 11 a. Tel. 24-37.

„HAZET"
Parowa Fabryka Cukrów Czekolady i Marmelady
LWÓW, UL. PANIEŃSKA L. 23.

GŁOWIŃSKIEGO 6
PIERWSZA SZKOŁA DLA DOROSŁYCH
Zw. N. P. we Lwowie.

Księgarnia
ZAKŁADU NARODOWEGO IM. OSSOLIŃSKICH
ul. Ossolińskich 11
Telefon Nr. 32-69
POLECA WSZYSTKIE WYDAWNICTWA POLSKIE I ZAGRANICZNE.

„SEROVAC“ Laboratorjum Chemiczno-lekarskie i Higjeniczno-bakterjologiczne. **Lwów, ul. Senatorska 5. Tel 1-07. Filja: Truskawiec, Willa „Znicz“.** — Wykonuje wszelkie analizy. Poleca zaczyn mleka bułgarskiego.

Nieodzowny podręcznik do realizacji nowych metod nauczania

ŚWIAT i ŻYCIE

Informacyj udziela i prospekty wysyła

KSIĄŻNICA - ATLAS S. A.

LWÓW, UL. CZARNIECKIEGO L. 12.

Fabryka Konserw Zygmunta RUCKERA we Lwowie, poleca DLA TURYSTÓW

konserwy mięsne

(kiełbaski, bigos, kiełbasa z kapustą, pieczenie, gulasze itp.)

Nośmy Kapelusze Wyrobu Krajowego!
Pierwszej Krajowej Fabryki Kapeluszy
Rudolfa Neuwelta We Lwowie.
Składnice: Pl. Marjacki 8, Gródecka 72 i Piastów 23.

ZAMARSTYNOWSKA 11

TRZECIA SZKOŁA DLA DOROSŁYCH

Zw. N. P. we Lwowie.

Zakład Gazowy Miejski we Lwowie, ul. Gazowa 28 telef. Nr. 4-92 i 43 dostarcza **gaz miejski** do wszelkich celów, **gaz ziemny** do opału centralnych ogrzewań i celów przemysłowych. — Wykonuje **instalacje gazowe.**

MÓW KAŻDEMU, że

Szkoły dla dorosłych Zw. N. P.

uzupełniają wykształcenie w zakresie szkoły powszechnej. Absolw. otrzymują **świadectwa ukończenia szkoły** na równi ze **szkołami państw.**

Pierwsza Szkoła, ul. Głowińskiego 6.
Druga Szkoła, aleja Focha 2.
Trzecia Szkoła, ul. Zamarstynowska 10.

Fabryka korków

ROMUALD MALEWSKI

Lwów, ul. Ormiańska 12.

Zakłady garbarskie „Nowość"

S. A. w Radomiu. Oddział we Lwowie.
ZAMARSTYNÓW, UL. OGRODNICKA L. 39.

ALEJA FOCHA 2

DRUGA SZKOŁA DLA DOROSŁYCH

Zw. N. P. we Lwowie.

Biblioteka Śląska w Katowicach
Id: 0030000607831
I 175536